

NA CESTĚ K ODPOVĚDNÉ SPOTŘEBĚ

AUTOR

Recyklohraní, o.p.s., Ing. Jana Čechová, Ing. Hana Jarešová

ZÁMĚR

Děti se dozví, co je to plýtvání, a proč bychom neměli plýtvat, například potravinami, teplem, elektřinou nebo vodou. Hravou formou se seznámí s příklady, jak méně plýtvat.

CÍLOVÁ VĚKOVÁ SKUPINA

Předškoláci v MŠ + 1. ročník ZŠ – věk 5 až 7 let

KLÍČOVÉ CÍLE

1. Děti porozumí tomu, že pro naši přírodu není dobré, když plýtváme věcmi, vodou, elektřinou nebo potravinami.
2. Děti si uvědomí, co konkrétně každý z nás může dělat, abychom neplýtvali.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Děti naslouchají pedagogovi, spolužákům, spolupracují ve skupině, účastní se kreativních aktivit a zapojují se do diskuse. Hravou formou se seznamují s problematikou plýtvání, osvojují si správné vzory chování ohleduplného k životnímu prostředí a dokáží rozpoznat, když někdo plýtvá, a vědí, že to není správné.

KLÍČOVÉ POJMY

Plýtvání, šetření – vodou, elektřinou, potravinami a věcmi

ZÁKLADNÍ INFORMACE K TÉMATU

V metodické příručce pro pedagogy s názvem EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě. Ke stažení na <http://recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda>.

DOBA TRVÁNÍ

90 minut – 2 vyučovací hodiny. Pozn.: Možno realizovat najednou v rámci projektového dne, nebo postupně v hodinách. Podle zvážení pedagoga je možné rozvíjet téma doplňkovými aktivitami. Časová dotace je pouze orientační, záleží na pedagogovi, jak danou aktivitu rozvine.

MÍSTO

Třída nebo zahrada MŠ či ZŠ

POMŮCKY

Pomůcky jsou uvedeny u jednotlivých aktivit

POPIS PROGRAMU VČETNĚ METOD PRÁCE

Děti pracují ve skupinkách, nebo jako celá třída. Spolu s pedagogem využívají pracovní listy a další přílohy k jednotlivým aktivitám.



AKTIVITA – ÚVODNÍ: ŘÍKANKA O NEZNÁLKOVÍ

Cíle aktivity: Děti se hravou formou seznámí s tím, co je to plýtvání a co bychom neměli dělat.

Časová dotace: 25 minut

Metoda: říkanka, pohybová aktivita, povídání

Pomůcky: Příloha č. 1 ke scénáři 1 pro MŠ: Obrázky k říkance

Postup: Při úvodní aktivitě využije pedagog říkanku Skřítek Neználek. Jde o příběh skřítky, který plýtvá vodou, elektřinou i jídlem. Nedělá to úmyslně – Neználek jen neví, co je správně. Pedagog předčítá dětem říkanku, ony po něm opakují a některá slova znázorňují pohybem (v říkance níže jsou označena tučně). K dokreslení příběhu pedagog využije obrázky, které jsou v Příloze č. 1 ke scénáři 1 pro MŠ: Pomozte Neználkovi neplýtvat. Je na nich Neználek a činnosti, při kterých náš skřítek plýtvá.

Skřítek Neználek!

Žije u nás jeden skřítek,
říkáme mu Neználek.
Všechny děti má moc rád,
s přírodou chce být také kamarád.

Jenže někdy dělá velké chyby.
Poslouchejte, co například:

Když si čistil svoje zoubky,
zapomněl **utáhnout kohoutky**.
Voda pak **utíkala a byla smutná**,
že s ní Neználek takhle plýtvá.

Jindy baštil **svačinku**,
a protože si chtěl hrát chvilinku,
hodil do koše dobré jablíčko,
i když ho měl snědené jen maličko.

Zhasínat zapomíná,
i když **sluníčko** svítí
a na všechno krásně vidí.

Ach jo, Neználku!
Ty jsi přece hodný kluk.
Všechny ty hlouposti neděláš schválně,
jen nevíš, jak je to správně.

Poradíme mu děti? Pojďme na to!

Šetři vodou, neplýtvěj, všechno jídlo dojídej,
za sebou vždycky zhasínej,
nauč se také správně třídit odpadky.
Pak budeš kluk šikula,
a pomůžeš přírodě a nám taky.

Pedagog s dětmi několikrát opakuje říkanku, aby si lépe osvojily, o čem se v ní vypráví. Děti může také vyzvat k tomu, aby s pomocí obrázků svými slovy vyprávěly příběh skřítky Neználky. V druhé části aktivity pak pedagog zapojí děti do přemýšlení a navrhování, co dalšího by ještě Neználkovi poradily, aby neplýtvat, pomáhal přírodě a byl s ní větší kamarád.



AKTIVITA – KRESLENÍ: PORADÍME NEZNÁLKOVÍ, JAK PŘESTAT PLÝTVAT

Cíle aktivity: Prostřednictvím kreativní aktivity děti rozvíjejí nápady, čím vším bychom neměli plýtvat.

Časová dotace: 25 minut

Metoda: kreativní a výtvarné činnosti

Pomůcky: výtvarné pomůcky

Postup: Děti mají za úkol nakreslit jakýkoliv obrázek, s pomocí kterého by Neználkovi vysvětlily, jak by se měl správně chovat, aby neplýtvat. Mohou kreslit například zavřený kohoutek s vodou (po čištění zoubků nebo mytí rukou), kartáček na zuby, kelímek, prázdný talíř po dojedeném jídle, opakovaně používanou krabičku na svačinu, slepičku, co snáší vajíčka, nebo kravičku, co dává mlíčko (nebudeme přeci vyhazovat dobré jídlo, které je připraveno z toho, co nám dávají tato zvířátka), jablůňku, co nám dává jablíčka, zhasnuté světlo v pokojíčku nebo roztříděné odpadky.

Pedagog dětem pomáhá vymýšlet, co budou malovat. V průběhu práce je podporuje v tvorbě. Nakonec každý žák ukáže svoje dílo a poví kamarádům, co maloval a proč. Alternativně mohou všechny děti pracovat na jednom společném obrázku na velkém papíře. Domluví se, že budou malovat společně jeden nebo více motivů. Tip: Děti mohou také nakreslit skřítku Neználku. V příloze od Recyklohraní je postavička vyobrazena, mohou se pokusit ji napodobit, nebo popustit uzdu fantazie a nakreslit Neználku tak, jak si ho samy představují.



AKTIVITA – KREATIVNÍ ČINNOST: NIC SE NEMUSÍ VYHODIT

Cíle aktivity: Děti se dozví, že bychom se měli snažit věci používat co nejdéle. Dokud to jde, tak k účelu, ke kterému byly vyrobeny. A když už se k tomu účelu nehodí, můžeme je zkusit využít jinak.

Časová dotace: 25 minut

Metoda: povídání, vymýšlení, kreativní činnost

Pomůcky: nůžky, výtvarné potřeby, papíry, ruličky od WC papíru nebo utěrek, další věci dle uvážení

Postup: Pedagog si s dětmi nejprve povídá o tom, že každou věc musel někdo vyrobit, a k tomu byly potřeba suroviny a nějaká lidská práce. Totéž platí o potravinách. Ty také musel někdo vypěstovat a zpracovat. Měli bychom se snažit, abychom to, co bylo takto pracně vyrobeno, hned nevyhodili do nádoby na tříděný odpad nebo v horším případě do koše. Naopak tyto věci bychom měli používat co nejdéle. Pak vyzve děti, aby přemýšlely nad příklady, kdy se dá ze staré věci něco užitečného vyrobit. Například z papírových obalů na vajíčka můžeme udělat mini květináčky na pěstování sazeniček, ze starého trička nákupní tašku atp.

Abys děti vyzkoušely, jaké to je, dát nepotřebným věcem „nový život“, pedagog s nimi zrealizuje jednoduché tvoření. Využije k němu ruličky od WC papíru nebo papírových utěrek. Z nich si mohou vyrobit nejruznější postavičky zvířátek (kočičky, včelky, žabičky atp.) nebo pohádkových bytostí. Mohou si vytvořit také skřítko Neználka. Stejně tak se mohou pustit do komplexnějšího tvoření a z ruliček postavit například hrad, větrný mlýn nebo městečko. Mnoho inspirativních návodů je dostupných na internetu. Tip: Děti mohou postavičky, zvířátka a drobné stavby z ruliček využít také do pohádky a zahrát si s nimi divadýlko.



AKTIVITA – KRESLENÍ: VYBARVI SI NEZNÁLKA

Cíle aktivity: Žáci si osvěží příběh skřítko Neználka a spolu s pedagogem si připomenou pravidla odpovědné spotřeby (neplýtvání).

Časová dotace: 10 minut

Metoda: vybarvování podle čísel do pěti

Pomůcky: Příloha č. 2 ke scénáři 1 pro MŠ: Vybarvi si Neználka, pastelky nebo jiné potřeby na vybarvování

Postup: V Příloze č. 2 ke scénáři 1 pro MŠ: Vybarvi si Neználka je obrázek skřítko Neználka. Děti si ho mohou vybarvit. K vybarvování by měly umět rozpoznat číslice od 1 do 5. Každému číslu je přiřazena konkrétní barva. Například číslu jedna je přiřazena zelená barva. Děti mají za úkol vybarvit všechna políčka obrázku označená jedničkou zelenou barvou. Podle legendy tak postupují i u dalších čísel. Pokud správně vybarvují, bude jejich Neználek barevně shodný s tím, který je mezi obrázky v příloze č. 1 k tomuto scénáři. Důležité upozornění: Tuto aktivitu by měl pedagog s dětmi realizovat až poté, co budou mít již hotovou první úvodní aktivitu. Jedině tak jim bude skřítek Neználek dávat smysl.

Pedagog využije toho, že děti budou zaujaté kreslením k tomu, aby jim ještě jednou připomněl, proč bychom neměli plýtvat a jak bychom mohli poradit Neználkovi, aby byl s přírodou větší kamarád a neplýtvál.

DOPLŇKOVÁ AKTIVITA



AKTIVITA – UČENÍ VENKU A KREATIVITA: KOLÁŽE Z PŘÍRODNIN

Cíle aktivity: Děti si připomenou, že příroda (např. les, louka, park, zahrada) nám dokáže nabídnout hodně materiálů pro kreativní práci. Vyslechnou si také, že příroda umí věci využívat dokola, což bychom se od ní měli učit i my lidé.

Časová dotace: 45 minut, vhodné pro projektové vyučování

Metoda: tvoření

Pomůcky: přírodniny, papíry (čtvrtky), lepidla, pastelky

Postup: Pro plnění této aktivity vyrazí pedagog s dětmi ven, kde si děti na zahradě, v parku, v lese nebo na louce nasbírají nejruznější přírodniny – větvičky, mech, listy, žaludy, kamínky.

Ve třídě z nich pak vytvoří výtvarnou koláž. Pozor – přírodnin vezměte jen malé množství a vybírejte šetrně, abyste nepoškodili rostliny a živočichy. Alternativou je, že koláže budete vytvářet přímo venku. Z přírody tedy nic neodnesete. Vedle kreativní činnosti vede učitel děti k zamyšlení. Směřuje děti k tomu, aby si uvědomily, že v přírodě se věci točí stále dokola – např. ze žaludy vyroste strom, strom poskytuje zázemí mnohým živým tvorům, plodí žaludy, z kterých rostou další stromy. Když už je strom na konci svého života, spadne a postupně se v přírodě rozkládá a stále je prospěšný. Tlející strom obohacuje půdu o humus, pomáhá udržovat vlhkost půdy a umožňuje život mnohým lišejníkům, houbám, broukům a dalším živočichům. Tím přispívá k pestrosti a rozmanitosti života. My lidé bychom si měli vzít z přírody příklad a také se snažit, abychom byli schopni věci, které vyrobíme, používat stále dokola, a ne je po jednom použití vyhodit.

ZPŮSOB ZHODNOCENÍ LEKCE

Ústní shrnutí lekce – zopakování pojmů a zamyšlení se nad problematikou. Na závěr dá učitel dětem několik otázek. Například: Co si myslíš o plýtvání? Myslíš si, že bychom se měli snažit plýtvat méně?

PODKLADY PRO JEDNOTLIVÉ AKTIVITY A ZDROJE

Metodická příručka pro pedagogy EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě (2024). Rovněž lze využít metodickou příručku a výukové scénáře EKOABECEDA aneb Umíme žít bez odpadů? (2017). Vše ke stažení na <http://recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda>. Další podnětné informace najdete ve videích z cyklu EKOABECEDA pro klima a v dalších videích od Recyklohraní. K dispozici jsou na www.recyklohrani.cz nebo na kanálu YouTube.com.

Tento scénář je přílohou výukové lektorské příručky pro učitele s názvem EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě, kterou vytvořilo Recyklohraní, o.p.s., v rámci projektu Ekoučitel pro vzdělávání pedagogů, který je spolufinancován Státním fondem životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí. V elektronické podobě jsou lektorská příručka i všechny scénáře dle věkových kategorií žáků a studentů dostupné na www.recyklohrani.cz.